

Lendván új művelődési házat avattak , amely küldetesként szolgálja a két nemzet kultúráját

Zágorec-Csuka Judit beszélget
Tanja Šimonka művészettörténésszel,
az új intézmény megbízott
igazgatójával

A szlovéniai magyar kisebbség történetének egyik legjelentősebb eseményeként értékelhetjük a Lendvai Kultúrotthon ünnepélyes felavatását szeptember 18-án. A Makovecz Imre (aki betegsége miatt nem tudott részt venni az ünnepségen) által tervezett lendvai művelődési ház avatásán Anton Balažek polgármester köszöntőjét követően előbb Anton Rop, szlovén miniszterelnök, illetve a magyar kormány miniszterelnöke Gyurcsány Ferenc mondott ünnepi beszédet. Majd Varga Irén, Cár Jenő és Rajko Stupar színművészek rövid műsora után a kultúrotthon építését és Lendvát bemutató művészi dokumentumfilmet tekinthette meg a közönség. Azt követően a Budapest Jazz Orchestra adott koncertet. Az ünnepélyes megnyitóra magas rangú szlovéniai és magyarországi vendégek érkeztek, de Lendva község lakossága is szép számban tekintette meg a kultúrházat és a benne zajló programokat. A Lendvai Kultúrotthont 1995-ben kezdték el építeni. A rendezetlen pénzügyi viszonyok és a pénzhiány miatt az építkezés néhány évig szünetelt. A beruházás összértéke 1,7 milliárd tollár (SIT); többségét a szlovén állam (45%) és Lendva község (48%) biztosította, 7 százalék pedig a magyar állam támogatása. A Lendvai Kultúrháznak 444 üléses színházi és koncertterme van (nagy színpad, zenekari árok), mely lehetőséget ad igényesebb produkciók befogadására is. Tanja Šimonka a lendvai Galéria-Múzeum volt művészettörténésze lett a Művelődési és Promóciós Intézet megbízott igazgatója, tőle érdeklődtünk a kultúrház színházi- és egyéb programjairól, valamint az új művelődési házból zajló eseményekről.

Zágorec-Csuka Judit: A Lendvai Kultúrotthonban a 2004/2005-ös idényre milyen színházi bérleteket kínálnak? A szlovén produkciók mellett a következő évadban milyen magyar előadásokat láthat a közönség?

Tanja Šimonka: A Kultúrotthon, amelyet Lendván szeptemberben megnyitottunk és a közönség rendelkezésre bocsátottunk, tényleges választóvonalat jelent az itt élő emberek életében. Választóvonalat jelent Lendva lakosságának, minden Szlovéniában

élő magyarnak, minden muravidéki polgárnak és a régió lakosságának is. A művészettörténészek, de természetesen a szociológusok, az építészek, a területrendezők vagy a történészek is megerősítik azt az állítást, tézist, hogy az építészet, bizonyos épületek, egyes urbanisztikai egységek vagy életterek rendkívülien hathatnak az emberek életmódjára és gondolkodásmódjára. Sokszor megtörténik, hogy a jó építészeti alkotás magával hozza a jó elképzeléseket is, víziókat szül, amelyek meghatározzák a jövőt, vagyis a hatásukra megtörténnek azok az események, amelyek egyébként nem történtek volna meg. Ha az épület, amelyre gondolunk, művelődési tevékenységre van szánva, akkor ez az állítás még erőteljesebb. Azokat a programokat, amelyek ebben az új közegben zajlanak le, a színházterem és a hangversenyterem fogadja. Valószínű megváltoztatják majd a lendvaiak életmódját és hatnak a tágabb térségre is. Természetesen nem azért, mert ez a kulturális kínálat valami forradalmi változást jelentene, hanem azért, mert ez lesz az a helyiség, ahol az emberek társalognak, és jól érzik magukat. Itt fog kisugározni az a pozitív energia, ami majd visszahúzza őket a kultúra színterére, a kultúrházba. A műsorajánlatunk két részre van osztva, szlovén és magyar műsorokra. A magyar programot a Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézettel együtt tervezzük és a 2004-2005-ös évadban 6 bérletes- és 7 színházi előadást szervezünk. Az Újvidéki Színház három előadással vendégszerepel nálunk: Kander-Ebb-Fosse *Chicago* című musicaljával, Örkeny István *Macskajáték*jával és Kiss Ferenc-Foltin Jolán *Via Italia* című darabjával. A Turay Ida Színtársulat az *Énekelj, Déryné!* című zenés történelmi drámát ad majd elő. Az Óbudai Színtársulat a *Vágy a szilvafák* alatt című drámával mutatkozik be és a Nemzeti Színház a *Kocsonya Mihály házasságával* szerepel. Ezen kívül fellép Sebestyén Márta és a Muzsikás együttes. Karácsonykor a Váci Szimfonikus Zenekar ad koncertet, de az őszi folyamán a Ghymes együttes is vendégünk volt. Az említett programok mellett gyerekeknek is szervezünk előadásokat és bábszínházi műsorokat. A színpadunkon kapnak helyet azok a kulcsfontosságú rendezvények, amelyeket ünnepek és megemlékezések alkalmával szervezünk.

ZCSJ: „A programot nem a kommerciális színház elvei szerint építjük, hiszen jó feltételeink többre, igényesebb előadásokra adnak lehetőséget. A színház nem lesz sem magyar, sem szlovén, hanem neutrális, multikulturális

jelleggel működik"- nyilatkozta szeptember folyamán a lendvai Népújságnak. Milyen koncepcióval és kivitelezési tervvel képzei el ezt a multikulturális jelleget, és milyen területre helyezi külön hangsúlyt?

TŠ: A multikulturalitás valahogy földrajzilag meghatároz bennünket, mondhatnánk, az ölnkbe pottyant. A határmentiség gazdasági és politikai értelemben hátránynak számít, de sokszor, főleg a kultúra és a művészet területén, akár a mi esetünkben is, előnyt jelenthet. Érdeklődési körünk kihat, gravitál Magyarország és Horvátország határ menti területeire is és később lehetséges, hogy az osztrák városokra is kiterjedhet. A nyelv a művészetben, különösen a zenében, vagy azoknál az előadásoknál, ahol a fő hangsúly nem a nyelvre tevődik (balett, bábelőadások, a felnőttek részére is), opera, operett, vagy a táncszínházra gondolok, ami a befogadást illeti, nem a legfontosabb tényező.

A mi színpadunk nagyméretű és technikailag jól felszerelt, így a legigényesebb előadások is kivitelezhetők. Ebből a szempontból különbözik a többi művelődési ház színpadaitól, kulturális központjaitól, amelyek a környéken léteznek, működnek. Természetesen a programok kiválasztásánál figyelembe kell vennünk a lakosság nagyon különböző igényeit és elvárásait, de mi olyan kultúrotthont szeretnénk, amely a széles skálájú érdeklődést megfelelő ízléssel tudja kielégíteni. A

közönség köreiből akadnak olyanok is, akik igényesek, hiszen Zágrábban (Zagreb), Varazdon (Varaždin), Csáktornyán (Čakovec) vagy Ljubljanában és Mariborban, Zalaegerszegen és Budapesten keresnek

kikapcsolódást, vagy még távolabbi helyekre is ellátogatnak a színházi előadások és kulturális rendezvények kedvéért. A másik végletet azok az emberek jelentik, akik csak most kezdtek el járni a koncertekre vagy a színházi előadásokra. Elutazni más helyre szervezési, anyagi és időbeli erőfeszítéseket követel. Nagy luxusnak számít az, ha már a küszöböd előtt akár 2000 tolarért (SIT) színvonalas színházi előadásra vagy koncertre válthatsz jegyet. Úgy gondolom, hogy abban a két órában, míg a kulturális élmény hat, egyfajta impulzust kaphat a néző, amelynek a segítségével feltöltheti a kiürülő elemeit, magára szánhat néhány percet, kipihenheti magát, lelkesedhet, kialakíthatja a nézeteit, mozgósíthatja érzésvilágát... A modern ember tudniillik fizikailag nem fáradt. Elfáradt és elfásult a lelke. A stressz, az egyoldalúság, a beskatulyázottság és a hétköznapok egyhangúsága az, ami kifáraszt bennünket. És mindenki, aki elfáradt, és még azt is gondolja, hogy fáradt, hogy nincsen ideje, majd beismeri, hogy a színházi előadás, a

Tanja Šimonka

koncert vagy az azt követő társalgás és kellemes borozgatás a kultúrotthon kávézójában, frissítheti őt. Ez sokszorosan kifizetődőbb, mint az elvonulás és bezárkózás.

ZCSJ: A kultúrotthon elkészült, várja a látogatókat. Lendva határ menti kisváros, kb. 3500 vegyes ajkú lakossága van, viszont a kultúrotthon nagy befogadóképessége által a régió egyik kiemelkedő kulturális intézménye is. Véleménye szerint a szomszédos Zala megyei településekről, Zalaegerszegről, Nagykanizsáról, Muraszombatból (Murska Sobota) és Csáktornyáról (Čakovec) is várhatók a színházlátogatók, érdeklődők? Milyen közönségre számít?

TŠ: Természetesen nem számíthatunk kizárólag a lendvai és csak a környékbeli látogatókra. Annak ellenére, hogy ez idáig a kultúrotthon közelségére helyeztük a hangsúlyt, mégis úgy gondolom, hogy arra kell törekednünk, hogy távolabbi, illetve regionális szinten is vonzóak legyünk a közönség számára. Annak ellenére, hogy a környező városok erős és minőségi művelődési hagyományokkal rendelkeznek. Ez is jó kihívásnak számít, hiszen a megelőző évekre visszatekintve ismert és felismerhető arculatú és kínáló műsorokkal és saját előadásokkal rendelkeztek. Mi mégis megpróbáljuk őket megnyerni, és olyan programokat szervezünk, amelyek másfélék lesznek és ide csalogatják a távolabbi, más városokban élő közönséget is. Ebben előnynek számít a földrajzi fekvésünk és a kétnyelvűségünk. A magyar programok által Magyarországról is várhatjuk az érdeklődő közönséget. A horvát és a szlovén nyelv közötti különbség főleg, a kultúra szemszögéből nézve, nem olyan nagy, hogy ezt nem lehetne elhanyagolni és előnyeiket kihasználni.

ZCSJ: Mit várhatunk ettől az intézménytől? Önnek milyen a víziója, jövőképe a kulturális programokkal és a művelődési élet szervezésével kapcsolatosan?

TŠ: Lendva viszonylag kicsi város, de mégis jelentős a kulturális programkínálata. A művelődési egyesületekben és csoportoknál színvonalas tevékenység folyik, figyelemre méltó amatőr produkciók születnek. Meghatározó a könyvkiadás és az irodalmi termés. Nemcsak nemzetközileg is számon tartott kiállítási élet zajlik a városban, hanem jelentős a képzőművészek tevékenysége és jelenléte is Lendván. Valójában mindez folytatása annak a hagyománynak, amely valamikor meghatározta Lendvát, mint kulturális központot. A kultúrotthon koronája mindannak a tevékenységnek, amelyet felsoroltam. Lendvának szüksége volt egy olyan helyiségre, amely lehetővé teszi a nagyobb színházi előadások és hangversenyek lebonyolítását, vendégül tud látni nagyobb művészcsoportokat, színházakat,

növeli a kultúr kínálat spektrumát, annak ellenére, hogy Lendvának van egy fenségesen szép vára, csodálatos a zsinagógája, és már működik a Bánffy Központ, ahol színvonalas művelődési és művészeti rendezvényeket szerveznek.

A lendvai Művelődési és Promóciós Intézetnek ezen kívül más, tágabb körű küldetése is van, magától értetődik, hogy fontos a bemutató jelleg. Az intézethez tartozik Lendva kulturális életének a népszerűsítése, ugyanakkor szükséges, hogy ez professzionálisan és széleskörűen történjék. Lendvának minden lehetősége megvan arra, hogy a minőségi turizmus fejlesztésére tegye a hangsúlyt... Természeti adottságai, kulturális és művészi lehetőségei és nem utolsósorban a régi városközpont építészeti remekei ideális egységet alkotnak. Ezt a komplexitást kellene továbbfejleszteni. A lendvai Művelődési és Promóciós Intézetnek annál nagyobb a küldetése, mintsem az, hogy programsémákat alkalmazzon, és csak azzal törődjön, hogyan töltsen meg közönséggel a színháztermet. Fő küldetését abban látom, hogy összekösse a kulturális-művészeti kínálatot és a turizmust. A turizmus már régen nemcsak az, hogy szállodai szobákat és termálfürdőt kínálunk a vendégeknek, hanem sokkal több. A mai turista igényes. A várost és a környékét egészében akarja megismerni. Ezért a legfontosabb része a turisztikai kínálatnak a város kulturális örökségének a bemutatása. Azokat a fontos történelmi eseményeket, személyiségeket, művészeti alkotásokat, építészeti- és természeti kincseket kell bemutatni, amelyek a város szellemi arculatát határozták meg, és mai is meghatározzák...

Ahogy már említettem, ki kell elégítenünk a jelentkező igényeket, s emellett még a saját programunkat is úgy kell megalkotnunk, hogy meg tudjanak bennünket különböztetni más, közeli, vagy hasonló intézményektől. Ki kell alakulnia egy sajátos szellemi arculatnak, amelyet mások is felismernek. Az igényesebb közönséget megfelelő programokkal továbbra is kényeztetjük, és minőségi kulturális ajánlatokkal kötjük őket városunkhoz. A közönség egy bizonyos részével pedig meg kell szeretnünk a kultúrát, fel kell ébresztenünk bennük az erre való igényt. És természetesen őket is meg kell nyernünk, mint kultúrafogyasztókat. Megtaláljuk a középutat a könnyebb (de semmivel sem színvonalaltalanabb), és a minőségibb kulturális programok közt. Tekintettel arra, hogy a nemzetek és a nyelvek találkozási pontjában élünk, már majdnem határok nélkül, személyesen azt gondolom, hogy fontos alappillérei kulturális kínálatunknak a színházi- tánc- és zenei-produkciók, amelyek esetében kevésbé hangsúlyos a nyelvi kifejezés. De olyan klasszikus műveket is be kell mutatnunk a színpadon, amelyeknek a közönség már ismeri a történetét. Egyébként a közönség benyomásait és véleményét is figyelembe vesszük, és ezt folyamatosan „ellenőrizzük”, bizonyos mértékben természetesen

alkalmazkodunk is hozzá. Olyan előadásokat nyújtunk, amelyek újak lesznek, vagy valami újat hoznak a maguk műfajában

ZCSJ: A lendvai kultúrotthon fenntartója a Lendvai Község, amely finanszírozza a programjait is, de nyilvánvaló, az intézménynek állami támogatásra is szüksége lesz.

A kultúrház működése az anyagi alapoktól is függ. Hogyan oszlik meg az állam és a község finanszírozása? Ezen kívül még milyen bevétel jöhet szóba, magyarországi támogatás is lehetséges?

TŠ: A lendvai Művelődési és Promóciós Intézetet 50:50 % arányban finanszírozza Lendva Község és a Szlovén Köztársaság Művelődési Minisztériuma. Magyarországról pályázati forrásokból számíthatunk anyagi támogatásra, de reméljük, hogy a magyar Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma a mi kultúrotthonunkat a határon túli magyar intézmények közé sorolja, és ennek megfelelően támogatja. Felvetődhet az is, hogy a NKÖM bizonyos programjainkat finanszírozza.

ZCSJ: Mint a Lendvai Galéria-Múzeum volt műtörténésze, a nyár folyamán vette át a Művelődési és Promóciós Intézet igazgatónői posztját, ez milyen kihívásnak számít az Ön életében? Művészettörténeti tapasztalatai mennyire segítik mostani munkájában?

TŠ: Konkrétan művészettörténeti tudással és felkészültséggel ebben a pozícióban nem jutok sokra. Az viszont igaz, hogy a művészettörténettel való foglalkozás, kutatómunka széleskörű tudást és általános műveltséget követel, vagyis olyan embert, aki a tényeket, eseményeket teljességükben és különböző összefüggéseikben látja át. Szlovéniában egyelőre még nincs ilyen hivatás, vagy felsőoktatási program, amely erre a tevékenységre képezne ki szakembereket. Hasonló kultúrintézményeket vezetnek olyan ismerőseim, akiknek különböző, vagy más jellegű hivatásuk, formális szakképesítésük, szakmájuk van. De mindegyikük társadalomtudományi-humán végzettséggel is rendelkezik. Szerintem kulcsfontosságú az, hogy a kulturális élet meghatározó szereplőjévé váljon az ember, és soha ne feledje: a kultúra számára nemcsak munka, hanem örömforrás is.

